

The
Potato
Valley

Dialog 'Toekomst akkerbouwonderwijs' _10 april 2019

Aanleiding

De pootaardappel is één van de belangrijkste agrarische gewassen in Noord-Nederland, met name in de kleistreek direct onder de Waddenzee. Bijna een kwart van alle pootaardappelen die wereldwijd geëxporteerd worden, komt uit dit gebied. De pootaardappelteelt geeft direct werk aan 1.400 mensen en indirect aan 4.200 mensen.

The Potato Valley (TPV) heeft een onderzoek uit laten voeren, onder de deelnemers van TPV, door het Centrum Arbeidsmarkt en Beleid (CAB) Groningen naar de arbeidsmarkt van de pootaardappelsector om meer inzicht te krijgen in de huidige situatie en te kunnen anticiperen op de toekomst.

In absolute aantallen is het aantal werknemers niet heel groot. Toch heeft de sector te kampen met een krappe arbeidsmarkt. Daarbij spelen beschikbaarheid (aantallen) en geschiktheid (profiel) een belangrijke rol. Er zijn steeds minder leerlingen in het MBO en HBO akkerbouw onderwijs terwijl in de toekomst wel veel mensen nodig zijn.

Inleidende sprekers

Tineke de Vries – TPV - *TPV heeft onderwijs als één van de vier aandachtsgebieden (Ondernemers, Overheid, Onderzoek en Onderwijs) en daarom is ook juist TPV de partij die de toekomstbestendigheid en behoefte van het akkerbouwonderwijs op de kaart zet en de partijen samen brengt die dit onderwerp verder uit gaan werken.*

Jan Dirk Gardenier – CAB {link naar presentatie} *Korte toelichting arbeidsmarktonderzoek*

Jan de Jong – ministerie van LNV {link naar presentatie} *Trends en ontwikkelingen & LNV visie*

Diane Keijzer – Van Hall Larenstein {link naar presentatie} *Onderwijscijfers*

Dialog_Gespreksonderwerpen

1. Resultaten CAB onderzoek
2. Leidende principes ontwikkeling toekomstbeeld?
3. Wie heeft/pakt welke rol?
4. Welk proces en welke afspraken zijn nodig?

In het CAB onderzoek wordt niet specifiek ingegaan op de onderwijs behoefte van telers. Dit was primair ook niet de onderzoeksopdracht (opdracht was analyse van de arbeidsmarkt). Algemeen is wel vast te stellen dat telers (of hun medewerkers) behoefte hebben aan strategisch en bedrijfskundig onderwijs. Dit is noodzakelijk om een bedrijf goed te kunnen runnen.

OPMERKING: “Wij zijn in NL gefixeerd op jongeren tussen 6 – 21. Daarna moet het ‘klaar’ zijn. Een andere stroom is ‘een leven lang leren’ en misschien is dat wel veel interessanter. “

OPMERKINGEN AANWEZIGE STUDENTEN

- Onderwijs loopt eigenlijk een stap achter. Nieuwste technologieën worden nog niet gegeven op de scholen omdat de docenten dat nog niet echt beheersen. Wij kunnen op school niet alles leren, moeten ook veel in de praktijk gaan leren.
- Het onderwerp precisielandbouw is echt onderbelicht. Dat hebben we nog helemaal niet in onze lesstof zitten.

OPMERKING: “ Docenten moeten veel eerder en sneller bijgeschoold worden, we zouden veel meer toekomstige werkgevers voor de klas moeten zetten om de praktijk dichterbij het onderwijs te halen en zo steeds weer nieuwe kennis binnen te krijgen.

In Duitsland is het onderwijssysteem op een 50/50 regel gebaseerd. Onderwijs en praktijk (ondernemers) werken samen op.

Stip op de horizon

Telers moeten echt stip op de horizon zetten waar ze naar toe willen. Hiervoor is het belangrijk dat bedrijven zoals bijvoorbeeld HZPC een toekomstbeeld hebben en dit goed delen met de telers. Waar gaan/moeten we heen? Wat moeten mijn kinderen in ‘huis’ hebben om straks goed te kunnen boeren?

De AGRO agenda zet ook voortdurend een stip op de horizon. Met elkaar moeten we ook die agenda vullen en hierover communiceren.

Aan de keukentafel, bij de telers thuis, moeten ook gesprekken gevoerd worden wat de stip aan de horizon is voor het eigen bedrijf. Telers kunnen daarna terug redeneren wat je nodig hebt om als bedrijf je doel te bereiken.

TIP:

- Zet stagiaire niet alleen in als ‘goedkope arbeidskracht’ maar laat ze onderzoek doen naar iets wat je in toekomst nodig zal hebben.
- Neem ook eens een stagiair aan die helemaal niet van een akkerbouwopleiding komt, daarmee kan je verrassende nieuwe inzichten binnenhalen.

OPROEP: zoek veel meer de samenwerking met elkaar op en probeer ondernemers te stimuleren dat ze gaan innoveren met elkaar. Laat niet iedereen het wiel zelf uitvinden.

TIP/OVERDENKING: Onderwijs moet ook de mogelijkheid geven dat studenten/stagiaires aangesloten blijven bij de telers/bedrijven tijdens het groeiseizoen. Nu moet in juni de eindopdracht ingeleverd worden. Dat sluit niet aan.

OPMERKING: Telers hebben vaak nog geen duidelijke visie over de toekomst van hun eigen bedrijf, men weet niet heel goed wat allemaal nodig is om ergens te komen.

The
Potato
Valley

Met elkaar moet er ook veel meer gepraat worden met toeleveranciers in de sector. Wat hebben die in de toekomst nodig? Momenteel worden mensen gezocht die breed opgeleid zijn omdat de markt constant aan het veranderen is. Het bedrijfsleven zou echt beter aangesloten kunnen zijn bij het onderwijs. Zeker ook omdat docenten niet zo snel bijgeschoold zijn. De studenten moeten veel meer in communicatie getraind worden. Dat is echt onderbelicht nu en wel erg nodig voor de toekomst.

PLEIT tegen brede opleidingen. We moeten echt naar specialistische opleiding en deze clusteren. Niet overal kleine clubjes maar massa maken. Als je maar een paar studenten hebt voor een onderwerp dan ben je niet interessant voor het bedrijfsleven. Als je specialistische opleidingen hebt dan kan je ook echt specialisme aantrekken (voorbeeld paardenveterinair MBO/icm dierenartsen). Grote oproep; zie NL als een regio en bundel opleidingen. Studenten gaan echt wel naar 1 locatie als ze daar gefaciliteerd worden. Er zijn genoeg voorbeelden dat studenten bereid zijn te gaan reizen voor een opleiding, voorbeeld is Emmeloord. Daar zijn alle voorzieningen getroffen bv om studenten te huisvesten en meer. Daar is veel belangstelling voor.

INFORMEEL LEREN: bijvoorbeeld 's avonds met vakgenoten en iemand van een gespecialiseerd bedrijf en/of een teler en daar leer je misschien wel meer dan op school, is laagdrempelig en informeel. Dat is pas echt interessant.

OPMERKING: Bedrijven kunnen ook veel leren van jongeren. Als net afgestudeerden binnenkomen dan weten ze over bepaalde dingen vaak meer dan bestaande kennis die er al is in het bedrijf.

OPMERKING: In het HBO onderwijs kom je er niet als je alleen op de inhoud ingaat. Je moet een combinatie van kennis, houding en ervaring hebben om ergens te komen. Van Hall Larenstein heeft samenwerking met LTO maar op dit moment levert dit (nog) niet meer studenten op.

PLEIT: Voor modulair onderwijs zodat iemand in blokken onderwijs kan volgen, dat waar men specifiek iets meer over wil weten.

OPMERKING: We zien dat MBO studenten veel belangstelling hebben voor milieu, economische en sociale duurzaamheid in de regio. Ze willen iets met groen, leefbaarheid op de planeet etc. en zijn zoekende. Waar heeft het bedrijfsleven nu echt behoefte aan? Een akkerbouw opleiding wordt vaak gezien als een 'boerenschool' en daar kiest men niet voor. De opleiding anders positioneren/sexty maken zou kunnen helpen om studenten aan te trekken #marketing.

Ook in het HBO zijn veel jonge mensen geïnteresseerd in voedsel, duurzaamheid, ontwikkeling maar hoe krijgen we ze zover dat ze voor een groene opleiding kiezen (ipv boerenklompen opleiding). We moeten veel meer aan marketing doen, we moeten ze interesseren.

Waarom hebben de huidige studenten gekozen voor de akkerbouwopleiding? Als je dit weet, weet je misschien ook hoe je beter/meer kunt gaan werven.

Het is ontzettend belangrijk om goed te weten te komen wat in de toekomst nodig is, en dan een plan maken hoe we dat gaan organiseren.

OPMERKING: Goed dat TPV er nu is want TPV is er precies voor om deze discussie/dit onderwerp over onderwijs en toekomst met elkaar aan te gaan. Voor de overheid is de pootaardappelsector belangrijk; economisch, leefbaarheid, vergroening, duurzaamheid. Als overheden moeten we niet in

The
Potato
Valley

hokjes denken maar faciliteren en agenderen om de sector verder te helpen. Sector moet wel zelf aangeven wat ze willen en hoe ze het willen doen. Overheid kan daarop anticiperen.

OPMERKING: Onderwijsinstellingen zitten gebroederlijk naast elkaar, natuurlijk beconcurreren ze elkaar ook wel eens een beetje op student en lector niveau maar het is nu ook zeer belangrijk dat er samen gewerkt gaat worden op het onderwerp 'Toekomst akkerbouwonderwijs'. De groene kolom in het MBO staat erg onder druk. Niet alleen HBO's maar ook MBO's moeten samenwerken en het bedrijfsleven moet daarbij aansluiten.

OPMERKING: In het HBO worden krachten gebundeld, dat zie je ook bij onderzoeken die overal met elkaar gedaan zijn. CIV en COE; loopt goed. Laten we vooral niet weer iets nieuws bedenken maar versterken wat we hebben en het bedrijfsleven er nog meer bij betrekken.

OPMERKING: De Rabobank is, onder voorwaarde, wel bereid om te investeren in het onderwijs. Rabobank geeft echt niet overal geld aan maar voor goede ideeën is ruimte.

OPMERKING: we moeten het niet zoeken in nog meer doen, we moeten het anders doen.

Als je van nu naar toekomst kijkt krijg je geen verandering maar als je vanuit de toekomst naar het nu kijkt kan je wel veranderen.

VRAAG: We hebben een korte termijn probleem. Wat gaan we doen? Onze opleidingen veranderen of gaan we werken aan één opleiding in NL die specialiseert?

LEREN: Je kan veel leren van de vrije geesten buiten de agrarische sector, bijvoorbeeld vanuit de Biologie. Wageningen heeft veel kennis maar is vooral bezig zichzelf in stand te houden. VU Amsterdam biedt ook veel kennis. Maar ook van Nijenrode, vooral op het gebied van communicatie, kunnen we heel veel leren en kennis ophalen. Ook dat soort opleidingen helpen de sector verder.

OPMERKING: Maak studenten wakker, dat is een belangrijke taak van het onderwijs

Zo zijn er bv veel mensen nodig om zaad te veredelen maar als daar een aparte opleiding voor gemaakt zou worden dan komen er misschien 2 studenten. Als er een opleiding toegepaste biologie is met een sterke aandacht in de opleiding voor zaadveredeling dan zijn er maar zo 60 studenten waarvan 50% uiteindelijk in de zaadveredeling gaat werken.

OPMERKING: we zijn ook bezig met thematische opleidingen die geboden worden in de wintermaanden wanneer er minder werk op het land is.

ONDERZOEK/IDEE: Zet ondernemers/werkenden en studenten samen in dezelfde klas om lessen te volgen. Waarom zou je dat apart organiseren? Bovendien zal er een enorme kruisbestuiving plaatsvinden.

OPMERKING: We zijn blij met TPV want akkerbouwers hebben echt behoefte aan ondersteuning.

The
Potato
Valley

Afspraken

Er worden twee werkgroepen gevormd die het onderwerp 'Toekomst akkerbouwonderwijs' verder gaan onderzoeken/uitwerken. Alles wat gezegd is in deze dialoog wordt gebruikt als input in de werkgroepen.

Werkgroep 1

Visie/vormgeven toekomst akkerbouwonderwijs opleidingen

Werkgroep 2

Stip op de horizon voor telers (waar gaan we naar toe, wat is nodig)